

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, КАТТЫҢЫҢАР!

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1967 чылда
түндүктөгү

1967 ч.
АПРЕЛЬ
16
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 90 (6727).

Өртээ 2 көп.

ЛЕНИНИЗМ БОЛГАШ ДЕЛЕГЕЙНИН
АЖЫЛЧЫН ШИМЧЭЭШКИНИ
МОСКВАДА ЭРТЕМ СЕССИЯЗЫ

Апрель 14-те Делегейин ажилчын шимчээшкенинин институтунга эртедендер — марксистер, акы-дунма коммунистиг болгаш ажилчын партияларның төлээлекчилери, хөй чурттарнын марксисчи эртем төптөрүнн удртукчулары «Ленинизм болгаш делегейин ажилчын шимчээшкенинин айтырыглары» деп теманың эң чугула айтырыгларын чугаалажып көөрүн үргүлчүлөөн. (СЭТА).

СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СОВХОЗТАРНЫ БОЛГАШ КҮРҮНЕНИҢ ӨСКЕ-ДАА КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ БУДУРУЛГЕЛЕРИН БҮРҮН БОТ-ОРУЛГА-ЧАРЫЛГАЛЫГ БОЛУР ЧОРУКЧЕ ШИЛЧИДЕР ДУГАЙЫНДА

Көдө ажил-агий продукциязын бүдүрүнгө экономиктиг илик беришкени күштелдир болгаш бүдүрүлгелерин ажилынын түпкүлөрүн өкүлдөрүнүн совхозтар ажилчынарынын база күрүнениң өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин ажилдакчыларынын материалдыг согуургалды белидер согулга-биле СЭКП-ниң Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели «Совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер дугайында» доктаалды хүлээп алган.

Совхозтарны, үрежиңе болгаш чылгы мал заводтарын, куш фабрикаларын, питомниктерин, көдө ажил-агийниң дуржулга болгаш өредилге-дуржулга ажил-агийларын база күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче чоорту шилчилерин боттандыраын доктаалды көрүп турар.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер ажил-агийлар бүгү бүдүрүлгө чарылгалдарын дугаарын, дагы бүдүрүшкүчүгү бүдүрүлгени улам ырай калбарынын (бүдүрүлгө үжүр-дузалыг капитал салышкынынын, кол өөр малды тургузарын, бодунуң саарыга хөргилеринин немелде өздөлгө болгаш өскө-даа), экономика талазы-биле илик беришкениниң фондустарын болгаш өске-даа фондустарын тургузарын, а ол ышкаш банкынын чөдөлөрүн бодунуң хөргилеринин күсели-биле өй-шаанда эгидип төлөөн хандырап.

1967 чылда 390 совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин өздөлгө республикаларын Министрлер Чөвүлели-биле чөпшөрөшкенин өзү-үзү шендел кылдыр бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилерин ССРЭ-ниң Көдө ажил-агий министрствозунга дааскан.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин күрүнеге садар көдө ажил-агий продукциянын өртөн колхозтарга доктааткан немелдер-биле кады садип алыр өрөктөрүн өзү-үзү төлөйрн чүрүмчүткан. Продукцияны садып четкиңизге болгаш хөргилерге шуут садар үезинде сайгарылаан болгаш санажылгалар негелдерин күшүтү турар чүрүмүн бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарга болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринге хө-вөөр арттырган.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бот-орулга-чарылгалыг чоруну калбарыны база моон-биле холбаштыр ол ажил-агийларга үстүндө турар организацияларын бады-лат бээр план көргүзүлгелерин савыл кызыраарын, ол план көргүзүлгелерин дараазында көргүзүлгелер-биле кызыгаарларын СЭКП ТК болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели эрежеж чугула деп санаан.

Бүдүрүлгө талазы-биле — үлүс ажил-агий планында көрдүнгөн продукцияны эң чугула левиринин натуре хөвөр-биле күрүнеге садарын хөмчөөн, а специализастан ажил-агийларга он аягыда продукцияны чөгүү левиринин (малды үрежиңизге чаш төлүн, сорттук үрежиниң, олуттуу материалдары болгаш өскелерин-даа) садарын хөмчөөн;

күш-ажыл талазы-биле — ажил төлөвиринин ниити фондузун;

саң-хөө талазы-биле — арыг орулганын, бюджеттен үндүрүп бээр левиринин болгаш көдө ажил-агий үжүр-дузалыг кол бүдүрүлгө фондустары дээш төлөвирин ниити түдүг; бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин планиг арыг орулганын ниити түдүг ол ажил-агийлар боттары доктааларын болгаш үстүндө турар органнар бадыларын моон-биле кады көрүп турар. Ол ажил-агийларга айткан чүрүмү өзү-үзү бадылаан арыг орулганын түнүс ССРЭ-ниң Күрүнө бюджетинин төлөвиринин чөгаалды үезинде барымдаалар;

капитал салышкынынар талазы-биле — төпчүктөн капитал салышкынынын ниити хөмчөөн, оон иштинде түдүг-монтаж ажилдарынын хөмчөөн болгаш төпчүктөн капитал салышкынынын күсели-биле кол фондустарын ажил-агий кирерин акша-биле;

материал-техниктиг хандырылга талазы-биле — тракторлар, автомобильдер, көдө ажил-агий машиналары, дерлиге, чөмичкилдер, тулук материалдары болгаш үстүндө турар организацияларын хуваар бүдүрүлгени өске-даа чөпсөк-хөргөкчелери-биле хандыраарын хөмчөөн.

Бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер бүдүрүлгелеринин планин оон өскө көргүзүлгелерин үстүндө турар организациялар бадылаас, а бүдүрүлгелер боттары ажилдап кылдыр болгаш план органнары оларны планнар чөгааларына санажылга материалдары кылдыр ажилгаар.

Кол бүдүрүлгө фондустарын дээр ажилдарына совхозтарны болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин согуургалыг болур чоруну белидер согуулаан барымдаалаш, бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер бүдүрүлгелер көдө ажил-агий үжүр-дузалыг кол бүдүрүлгө фондустары (продуктулар болгаш ажилчын малды база хөй чылдары олуттууларын өртөндөн аягыда) тургусканы дээш бюджетте төлөвирин хөргө кырылса, алдын арыг орулганын ол фондустарын өртөнни бир хуузу хөмчөөн-биле кирер. Ажил-агийны быжылгаар болгаш калбар-тыр фондустун күсели-биле тургустунга бүдүрүлгө фондустары дээш төлөвирин ийи чыл тургузулса база банкы чөдөлөрүн күсели-биле тургустунга — чөдөни төлөйжөргө чөдө, а ол ышкаш чөгүү азыраарын хөргилеринин хандырып турар бүдүрүлгелерде (чөктер, участкалар, установкалар) дуржулга бүдүрүлгелеринин кол бүдүрүлгө фондустары дээш төлөвирин ыртпас. Арыг орулганын хөмчөөн сайгарган продукциянын бот-үнезинин 25 хуу куу болуп турар бүдүрүлгелерин фондустар дээш төлөвирин хостар.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтар болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин көдө ажил-агий үжүр-дузалыг кол бүдүрүлгө фондустары дээш бюджетке кирер төлөвирин хөмчөөн то-

лараткан соонда арыг орулганын ниити түдүгүн шилчилелерин дараазында фондустарга кирер:

материал талазы-биле деткип шаңнаарынын фондустарга — планиг арыг орулганын 15 хуузу, а пландан ажыр алдын арыг орулганын шилчилерин айткан нормазын үстүндө турар органын динтирини өзү-үзү 50 хуу чөдир өзөждир, ындай болса-даа шилчилерин ниити түнү ажил төлөвиринин чылда фондустун 12 хуузуна ашпас болур;

социал-культура хөмчөлөрүн болгаш чуртталга туудунуң фондустарга — 10 хуу;

магдылал фондустарга — 20 хуу;

ажыл-агийны быжылгаар болгаш калбартыр фондустарга — 10 хуу.

Арыг орулганын оон артан кезиниң бүгү-өздөлгө социал-аилтиг чарыжынын талазы-биле шаңнааларын төлөвиринге, бодунуң саарыла хөргилеринин немелде өздөлгө акшаландыраарына, кол өөр малды тургузарына, банкынын чөдөлөрүн төлөйжөргө, төпчүктөн капитал салышкынынын акшаландырышкынына, чуртталга-коммунал ажил-агийларын каражанын дугаарына, а ол ышкаш өске-даа чарылгалдарга кирер.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарга болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринге ажил-агийны быжылгаларын болгаш калбар-тырынын фондустар арыг орулганын шилчилелерин, кол фондустарын бүрүн каттап тургузарына көрдүнгөн амортизация шилчилелерин кезинин күсели-биле, а ол ышкаш ажилгаарын үнгө болгаш артык хөргилерин — кол фондустарын сайгарып сатаанын кирген түнүс күсели-биле тургузары көрдүнгөн. Брактан малды сатаанын кирген түнүс аяда хамарыштырбас болгаш кол өөр малды тургузар талазы-биле чарылгалдарын акшаландыраарына кирер. Айткан фондустарга кирер амортизация шилчилелерин хөмчөөн чөгүү министрстволар кол фондустарын бүрүн каттап тургузарына көрдүнгөн амортизация шилчилелеринин 30 хуузу чөдир хөмчөөн-биле доктаалды.

Амортизация шилчилелерин, кол өөр малдан брактан малды сатаанын кирген хөргилеринин, материал талазы-биле деткип шаңнаарынын фондустарын, социал-культура хөмчөлөрүн болгаш чуртталга туудунуң фондустарын, а ол ышкаш ажил-агийны быжылгаар болгаш калбартыр фондустарын ажилгаарына артык дараазында чылге шилчилер болгаш ол артан түнерин совхозтардан болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелерин ап болбас.

Материал талазы-биле деткип шаңнаарынын ниити фондустарын бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарын болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин арыг орулганын шилчилелеринин 15 хуузуна ашпас, министрстволар, көдө ажил-агийны край,

область эргелелини болгаш трестин аайы-биле ортума-биле алырга, бүдүрүлгө бүрүзүнүн ажил төлөвиринин чылда фондустун 12 хуузуна ашпас кылдыр материал талазы-биле деткип шаңнаарынын фондустарга шилчилелерин хөмчөөн чыгарыла турар бүдүрүлгелерге таарыштыр хуваар эргени министрстволарга, көдө ажил-агийны область, край эргелелини болгаш совхозтар трестеринге тыыскаан.

Материал талазы-биле деткип шаңнаарынын фондустарга социал-культура хөмчөлөрүн болгаш чуртталга туудунуң фондустарын араанын хөргилеринин профивидел организациялары-биле чөпшөрөшкенин өзү-үзү фондустарын түдүгүн 20 хуу чөдир хөмчөөн-биле эле хуваарын совхозтарын болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин директорларынга чөпшөрөш.

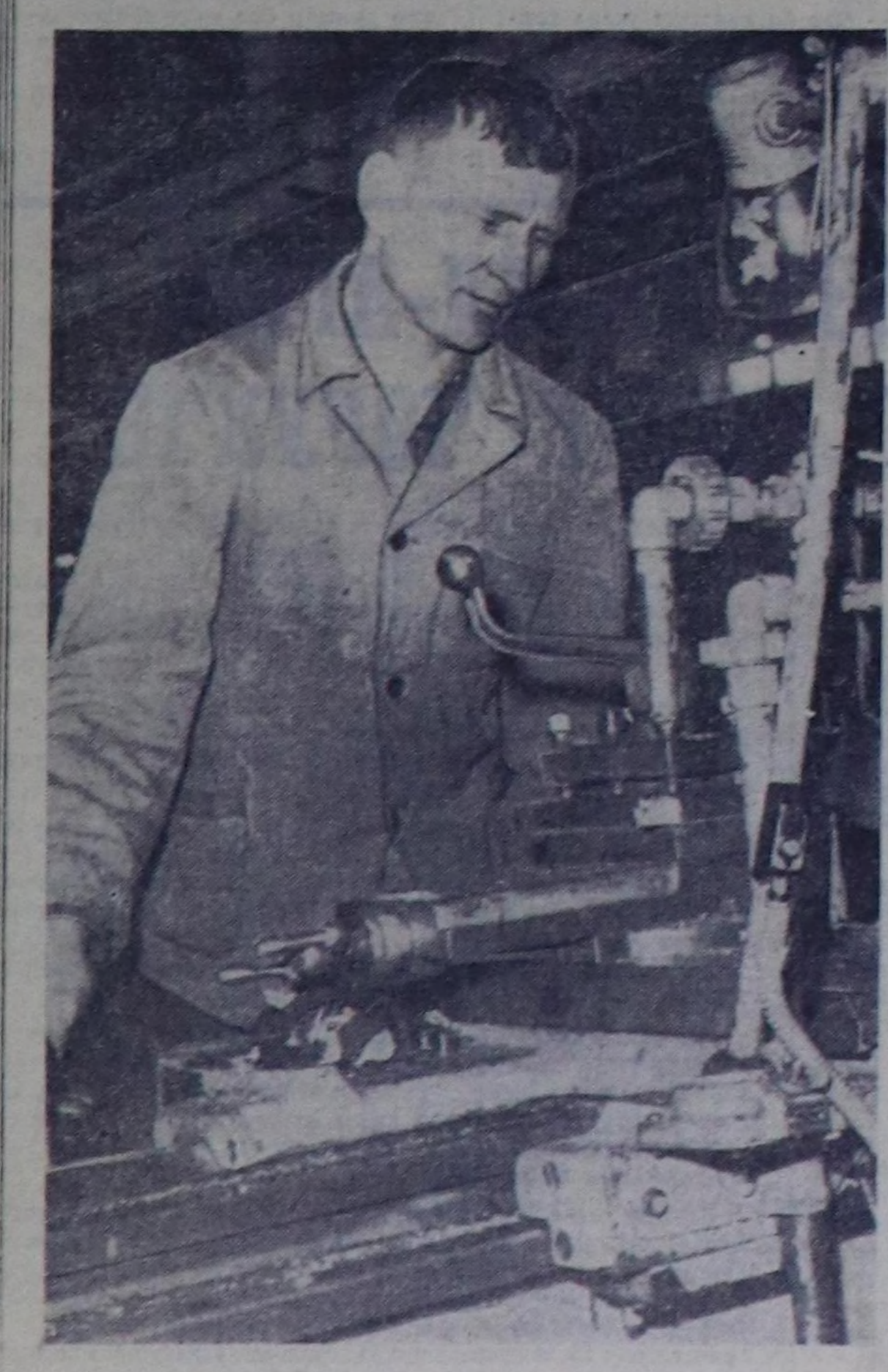
Материал талазы-биле деткип шаңнаарынын фондустарга күсели-биле совхозтарын болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин ажилдакчыларын материал талазы-биле деткип шаңнаарын ажил төлөвиринин дугайында болгаш шаңнал дугайында күшүтү турар дүрүмнөрдө доктааткан шаңнаалардан дашкаар чорударын доктааткан.

Бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарга болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринге план өзү-үзү көрдүрүп турар төпчүктөн капитал салышкынынын дараазындагы чүдөлөрдөн акшаландыраарын СЭКП ТК болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели доктааткан.

Көдө ажил-агий техниказын, транспорт хөргөкчелерин болгаш дериглерин савыл алырына, бүдүрүлгө объектиринин турарына болгаш бүдүрүлгө үлганышкынын өске-даа капитал салышкынынын орулгаларын, кол фондустарын бүрүн каттап тургузарына баар амортизация шилчилерининин база бодунуң өске-даа хөргилерин күсели-биле, а чамалык чылдарда ол хөргилер четпейн барганда, колхозтарга доктаатылган хуусааларга болгаш негелдерге банкынын берип турар үр хуусаалыг чөдөни күсели-биле;

бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарга болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринге бүдүрүлгө үлганышкынынын капитал салышкынынын акшаландыраарына болгаш айткан согууларын күсүлдерин бердингени планиг орулгаларын түнеринин хөмчөөлөрүн таарыштыр кол коданын тургузарына кыска хуусаалыг чөдөни тыпсыр, ону чыл дургузуна хөргө кырылса алдынган орулгаларын болгаш магадылал фондустарын хөргилеринин күсели-биле төлөөр. Капитал салышкынына бээр кылдыр планнаттыган орулгаларын боттарынын ажил-чөдүлгө азыраарын хамарышпас, акшаландыраарына ажил-агийлар албан таарылгала, совхозтарга болгаш бүрүн бот-орулга-чарылгалыг болур чорукче шилчилер совхозтарга болгаш күрүнени өске-даа көдө ажил-агий бүдүрүлгелеринин оларны дилөөн өзү-үзү беш чыл чөдир узун хуусаалыг чөдөни тыпсыр;

(Төнчүзү 2-ги арында).

Мурнуку чылдардан эрте

Тараагаң Танды районунун шөдөрүндө чаксы хову ажылдары эртең кылдыр бечөөлөргө ийиле ажал хуусаада эрте эгелен. «Мехелде» совхозтун ийи болгаш алды дугаар хову бригадаларынын механикаторларын шык бажырышкынычы бир дугаар киргенер. Ол ажил-агийны 2 бригадаларында дөрт трактор аргалай база-ла ажалдап, зөвүнүң ыржымын үрөп турар. Механикаторлар чаксы ажилдарын баштайгы зуннеринден тура-ла ишчирээшкенин тун нормазын ажыр күрүсөдүп эгеленер.

Делген шөдүгү үлүс ажил-агий болур «Шилгел» совхозтун 7, 8, 9 дугаар хову бригадаларынын механикаторларын шык бажырышкынычы база кирген. Ажил-агийларын хову тургаларын белеткени эки. Тараажыларын ортузунда ачитас-массалыг ажилдарын партия организациялары калбартын турар.

Чоооооо

Чаагайжыдылганың а и й

Төрөн хоорайын ногаачтыларын болгаш чаагайжыларынын шалпын айын Тураннын чуртакчылары чалаан. Оон хуусаам апрель 15-тен май 15-ке чедер. Туранчылар ол үенин иштинде 6 муң дас мышты баажынар чанына олуртулар.

Хоорайнын аныктары болгаш комсомолдулары ам стадионну чаартып эгеленер. Район төвүнүн парыгын алгылар ажил база чоруп турар. Танчылар шөдү ийи кылдып турар. 300 олуттуг ногаан театрын туузу база эгелен. В. И. Ленинниң туразакаалы хоорайнын төвүне турар. Ону кылдырып белеткел ажалдары шалпын эгелен.

Василий Ефстафьевич Шадрин Кызылдың автосептолго заводунуң ховчун ажилчыларынын бирээзи. Бүдүрүлгө хөй чылдарың дургузуна ажилдап келген мурнакчы ажилчын бодунуң мергежилниге хөй аныктарын аяраткан. Хоорай Советинин депутаты, автосептолго эш Шадрин хүнүнүң нормазын чөгүлүчү 110—120 хуу күсөдүп турар. ЧУРУНТА: В. Шадринниң ажилдап турары. С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

ЮБИЛЕЙЛИГ ЧЫЛДА УЖУУР-ШАЛЫП ИШ

Хөрзүннү камгалаар

Хөрзүннү хаттан болгаш сугдан үрелирин камгалаар талазы-биле хөмчөлгө дугайында СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинче чугааланып көргөн айтырыгны көдөңнө ажил ишчилери эң чугула деп санап турар. Ол айтырыг бистин «Сут-Хөл» совхозно улууг хамарылгалыг. Ажил-агийны сугат чок черлерге тарыыр таразының хөрзүнү хаттын үреждешкенин таварып турар. Хаттын хөрзүнү үрээринде удр ажилдарын чорударын совхозтун дирекциязы планнап көргөн. Бистин девискэринин чамдык черлерин, тодаргайларга, Иштин салбырынч Дугай, Нөк-Эл, Бора-Тайганың Чиңге-

Хову аксы ол ышкаш, сугнуң үреждешкенинде таварып болур. Ынчаарга Влеңиң болгаш Шем аксынын тараа тарыыр ховулар хаттын үреждешкенин таварып турар. Ындай черлерин ширин аңаар онтавайн тарырын, аңа хөй чылдык сугенирин үндүрерин сүмөлөп турар болгаш, Ынчала-даа бисте чөгүү техника чок болганын хөрзүнү аңаар онтавас аңаарына кылыр аргавыс чок. Ындай ажилдар кылырына эрежеж чугула техника-биле хандыраарын Чадааның «сельхозтехника» заттымышынын дараазына негеп турар. Сугнуң үреждешкенин таварып турар черлерге гидротехниктиг тудулар кы-

лыры чугула дээрин база-ла бодал турар бис. Хөрзүннү хаттын болгаш сугнуң үреждешкенин удуу ажилдар чорудар техниканы алган сөвүлөүстө, болдунар хөмчөлөрүн ол, көлгөн техниканы долзуу-биле ажылгаар апарар бис. Бистин совхозта сугаттыг черлер хөй. Бо хүнөрдө сугтарылганы калбартыр болгаш. Бугаларын суун халас агыспайн чып ажылгап тургаш, чаксы сугтарылганы дүргөн чорудар сорулга ажил-агийны сугатчыларынын мурнунда салдыган. В. ХУЛЕР-ООЛ, совхозта гидротехник.

ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛЫ

Ажыл түлүктээн, а байдал кандыгыл?

Чаксы хову ажилдары эгеленден бээр элөөн каш ховуктар эрте берген. Муң-мун га черлерин шыгы баарында, сугтарылга болгаш чер андарылап чоруп турар. Кыры-биле көргө, чаксы хову ажилдары өзү түдүк апарган. А байдал кандыгыл дээш көргө, ам-даа чөдир кылдырмаан чүдүлөр хөй. Чоокта чыл Чөөн-Хемчиктин, Улу-Хемчин, өвүрүнү тарыжыларынын чөвүлөз хуралына бар чөптөстөрүн демделдөөн Чөөн-Хемчик эвес. Өвүрдө «Коммунизм» орук колхозтун механик эш Чылбак-оол түнү андызын, бир союккан чарык чыл дургузуна септээш, доолуп чадаан. Улу-Хем районда септеге алынында көрдүнгөн 8 трактор, 30 аяк селки, 7 алдыан база септеттимээш.

Тракторлар септээр талазы-биле «Сельхозтехника» салбырлары бо чылдын база багай ажилдаан. «Чыраа-Бажы» совхоз «Сельхозтехника» Чадаан салбырында 7 трактор, чөптөстөрүн удуу аде кылдып тургаш, чөдү ховук дургузуна хүлээп ап келген. Ол дараазында 2 трактор совхозка чөптөй берген. Өвүрүн «Кызыл тул» колхозунуң маңа кайтал септеге эркен «ДТ-54» трактор мастерскаянын хөрмөдө үнгөш, 20 км чөдир чорашт база үрелгө, септеге үезинде чөдир кылган чүдүлөргө болган. 180 километр чөдир ол трактор бүдүн ай иштинде эркен. Бажыгай хыялдан илеринин болза, бүтү тракторларын шымчээр келектөгү, бажырыкчы дугуларын көчүтү багай септетивек, ээриндери стандарттыг эвес, үтү, кывар чүдүү дамдылат

төктүп чоруп болган. «Сельхозтехника» салбыры бо чылдын база-ла септээр тракторларын магадылал паспортту бербеи турар. Ынчаарга эртең чылгы шынар чок ажилы бо чылдын база катталары ол-дур деп, хуралга санап берген эштер сагыш аарып чугаалап турганнар. Өвүрдө дугайында айтырыг дүрүсөдүлгө. Чөөн-Хемчик районун ажил-агийларында үрениринин 20 аяк хуузу, Улу-Хемде — дөң кезин, Өвүрдө — барык шунту чагар шынарга дүшпейн турар. Үш районда 15 муң аяк тектар сугтарылгалыг шөдөр бар. Дүжүттүн ниити чылдызын арбылдырышкыны бо чугула куралыры долзуу-биле ажилгаарына келген. Бо чылдын чаксы сугтарылга чөптөс белеткел-биле эгелен. Чөөн-Хемчиктин ажил-агийлары 750 га чөдө доп буукуталдыр турган, ону чугула 560 гага чоруткан. 516 сугтарылга доскалары хөргө болза, бөлүкчө алганы чүдө 53. Өске-даа хөргөкчелер дыка чөптөс. Сугтарыкчыларга ам 57 эш резина илдер чөптөс. Бо чылдын бо райондарын иштөгү ховуларда өл-шөк барык чок болган. Шык бажырышкыны дүрдөлдөшкөн, сугтарылгаже оңка күштү салырын чылдын хову байдалы негеп турар. Тарыган хову хуусааларда бедик шынарлар чорудар талазы, хамалын мурнунда үстүндө бар чөптөстөрүн дораан эдери чугула деп, хуралга шыңгы демделдөөн. С. ПАВУ.

ЧЕМНИНИЛГЕДЕ ЧАА ЧУУЛДЕР

Нинтин чөмөнчилге черлерин, оң ажылы улам ийди экижидерин Коммунисттик партия болгаш Совет чакта чугулаа кетип, ол талазы-биле тускай доктаалды хүдөөп ап турары таварыгга аяс. Кизи бүрүзү улам бүүрүчүлүг ажылдаан дээш, дыштанылга, селүүстөөшкүн, байырлап үзүндө оң амдыралчы негеделин хандыр дээш, беш ажал хүнүг негеделин ийчилге-биле калы, нинтин чөмөнчилге черлерин калыг чач чүддерин кылды деп турары солу. Бо юбилейлг чейин республика найсыдалык столоваларына, ресторандарына, кафедринге калыг-калды чаартыгалар болурун таныштырары-биле бистин корреспондентиниз Кызылдын столовалары трезини директору Ф. Т. Селигее-биле интервью кылган.

Корреспондент: Найсыдалга бо чайын калыг немелде тудук кылдыр, Федор Тимофеевич? **Ф. Т. Селигее:** Кызыл хоорускомунун шиттирин өзүгүр автовокзал чогуна 50 олуттуг столова туттунуп турар. Оң тудуу шала садала турар. Оң дүргедерин «Коммунист» септеге-тудук өргөлдөмүн дүртүктүрүмүс хоорукуском даскан. Пассажирлер АТА-зын ичинда амгы үзүм столовалык баазаны школалар кудалык болгаш кудулардык магазини аждар

бис. Бо айтыр дүвүрчүг болуп келген. Хоорайн үзүндө дээш магазини бир ужуна амгы кудуна школачыларын ийг чөм-биле хандыр шыдавай турар. Ийчачанга оң биске чугула объект болуп турар.

Корреспондент: Чемниничлерин калыг чаартылгалар манай турары? Илангы бо юбилейлг чайын хоорайнын ажылы чоннарын аш-чөм-биле хандырары столовалар трезин канчаар органиастар деп турарын чугулаа көрүрөм?

Хары: Бистин чемниничлерини чач чүүлдери манай турар. Хоорайнын 26-ты кварталында № 5 магазини ол чок каанын чурттагычларынын кудинари, кондиртериг кылдыр саар магазини кылдыр Кызылдын күрүне сады-биле дүртүктүрүмүс бис. Ол удаас ажылдап эгелер. Хоорайнын чөм талазында столова чогу оң чурттагычларын хомулдап турар. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган.

Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

турар бис. Чижээ, этт комбинаты-биле пиво, сүт заводтары-биле бижыг деминг ажылдаар бис. Нинтин чөмөнчилге черлерини ажалын экижидер-биле республикабыз крамал пегини баазанын бистин трестин хайындыр кылдыр белеткөөн пегин аждар деп турар бис. Ол ам бо чайын азы ийги кварталда ажылдаа кире бээр. Ол дээр биске «кончук чугула пех. Бозап көрүрден, каян ол пех ажылдай бөөрге, бистин столовалары-выстын ажычыннарын 50 хуузу кызырлар. Чүгө? Ийч-бүрү продукчаларын, чөм кылдыр бистин белеткөөнүг столовалар, ресторандар, кафе бүүрүндө тускай штат тудуп турар болгай. Ол бүүрүндө черин аждар соонда пирогилерин, котлеттерин, далган кылдыр тус-түс черлерге хол-биле кылдып турбас, ол ажал төптүтүнер алаар. Бис ам безин бир автомашина алган бис. Эскези ортка кел чыдар. Ийги кварталда «Москвич» маркалыг үш машина кээр. Оң май экономика талазы-биле ол тудук ужу-дугулам — саарыла чаргыдалыгга ол хай камталган бээр.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Корреспондент: Силерниң бүүрүгелерин кылдырларын материалдыг чүүлдери бүүрүп турар кижилер — ажылчынарга чокшудуларын талазы-биле чүчү кылып турарымыс номчулгаларга чугулаа болуп силер бээр?

Хары: Ийе, сонуургалы болбайн аан. Ийг чөмнени-биле аждар чиннарын хандырар биске моон сонгаар, каян бүүрүндө черлерин 5 чокутукт ажылы негеделин ийчилг бөөрге, бистин шуут дорт хүдээлгенис болу бээрин утап билип турар бис. Бистин салгыжымыс, поварымыс чок чангыс-даа бүүрүндө чери турбас кылдыр аждар бис. Ол бистин хүдээлгенис. Типография база дээринде болгаш хоорайнын амдырал хандырдыг комбинаттары ышкы дүртүктүрүмүс бистин ажылдагычларымыс урлугу чыгар.

Корреспондент: Аш-чөмнин асортиментинин дугайын номчулгаларга таныштырып көрүрөм?

Хары: Трестин ол талазы-биле тускай чөвүлели аждар тудурун бүүрүп турар болгай. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган. Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

турар бис. Чижээ, этт комбинаты-биле пиво, сүт заводтары-биле бижыг деминг ажылдаар бис. Нинтин чөмөнчилге черлерини ажалын экижидер-биле республикабыз крамал пегини баазанын бистин трестин хайындыр кылдыр белеткөөн пегин аждар деп турар бис. Ол ам бо чайын азы ийги кварталда ажылдаа кире бээр. Ол дээр биске «кончук чугула пех. Бозап көрүрден, каян ол пех ажылдай бөөрге, бистин столовалары-выстын ажычыннарын 50 хуузу кызырлар. Чүгө? Ийч-бүрү продукчаларын, чөм кылдыр бистин белеткөөнүг столовалар, ресторандар, кафе бүүрүндө тускай штат тудуп турар болгай. Ол бүүрүндө черин аждар соонда пирогилерин, котлеттерин, далган кылдыр тус-түс черлерге хол-биле кылдып турбас, ол ажал төптүтүнер алаар. Бис ам безин бир автомашина алган бис. Эскези ортка кел чыдар. Ийги кварталда «Москвич» маркалыг үш машина кээр. Оң май экономика талазы-биле ол тудук ужу-дугулам — саарыла чаргыдалыгга ол хай камталган бээр.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Корреспондент: Аш-чөмнин асортиментинин дугайын номчулгаларга таныштырып көрүрөм?

Хары: Трестин ол талазы-биле тускай чөвүлели аждар тудурун бүүрүп турар болгай. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган. Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

турар бис. Чижээ, этт комбинаты-биле пиво, сүт заводтары-биле бижыг деминг ажылдаар бис. Нинтин чөмөнчилге черлерини ажалын экижидер-биле республикабыз крамал пегини баазанын бистин трестин хайындыр кылдыр белеткөөн пегин аждар деп турар бис. Ол ам бо чайын азы ийги кварталда ажылдаа кире бээр. Ол дээр биске «кончук чугула пех. Бозап көрүрден, каян ол пех ажылдай бөөрге, бистин столовалары-выстын ажычыннарын 50 хуузу кызырлар. Чүгө? Ийч-бүрү продукчаларын, чөм кылдыр бистин белеткөөнүг столовалар, ресторандар, кафе бүүрүндө тускай штат тудуп турар болгай. Ол бүүрүндө черин аждар соонда пирогилерин, котлеттерин, далган кылдыр тус-түс черлерге хол-биле кылдып турбас, ол ажал төптүтүнер алаар. Бис ам безин бир автомашина алган бис. Эскези ортка кел чыдар. Ийги кварталда «Москвич» маркалыг үш машина кээр. Оң май экономика талазы-биле ол тудук ужу-дугулам — саарыла чаргыдалыгга ол хай камталган бээр.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Корреспондент: Аш-чөмнин асортиментинин дугайын номчулгаларга таныштырып көрүрөм?

Хары: Трестин ол талазы-биле тускай чөвүлели аждар тудурун бүүрүп турар болгай. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган. Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

турар бис. Чижээ, этт комбинаты-биле пиво, сүт заводтары-биле бижыг деминг ажылдаар бис. Нинтин чөмөнчилге черлерини ажалын экижидер-биле республикабыз крамал пегини баазанын бистин трестин хайындыр кылдыр белеткөөн пегин аждар деп турар бис. Ол ам бо чайын азы ийги кварталда ажылдаа кире бээр. Ол дээр биске «кончук чугула пех. Бозап көрүрден, каян ол пех ажылдай бөөрге, бистин столовалары-выстын ажычыннарын 50 хуузу кызырлар. Чүгө? Ийч-бүрү продукчаларын, чөм кылдыр бистин белеткөөнүг столовалар, ресторандар, кафе бүүрүндө тускай штат тудуп турар болгай. Ол бүүрүндө черин аждар соонда пирогилерин, котлеттерин, далган кылдыр тус-түс черлерге хол-биле кылдып турбас, ол ажал төптүтүнер алаар. Бис ам безин бир автомашина алган бис. Эскези ортка кел чыдар. Ийги кварталда «Москвич» маркалыг үш машина кээр. Оң май экономика талазы-биле ол тудук ужу-дугулам — саарыла чаргыдалыгга ол хай камталган бээр.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Корреспондент: Аш-чөмнин асортиментинин дугайын номчулгаларга таныштырып көрүрөм?

Хары: Трестин ол талазы-биле тускай чөвүлели аждар тудурун бүүрүп турар болгай. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган. Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

турар бис. Чижээ, этт комбинаты-биле пиво, сүт заводтары-биле бижыг деминг ажылдаар бис. Нинтин чөмөнчилге черлерини ажалын экижидер-биле республикабыз крамал пегини баазанын бистин трестин хайындыр кылдыр белеткөөн пегин аждар деп турар бис. Ол ам бо чайын азы ийги кварталда ажылдаа кире бээр. Ол дээр биске «кончук чугула пех. Бозап көрүрден, каян ол пех ажылдай бөөрге, бистин столовалары-выстын ажычыннарын 50 хуузу кызырлар. Чүгө? Ийч-бүрү продукчаларын, чөм кылдыр бистин белеткөөнүг столовалар, ресторандар, кафе бүүрүндө тускай штат тудуп турар болгай. Ол бүүрүндө черин аждар соонда пирогилерин, котлеттерин, далган кылдыр тус-түс черлерге хол-биле кылдып турбас, ол ажал төптүтүнер алаар. Бис ам безин бир автомашина алган бис. Эскези ортка кел чыдар. Ийги кварталда «Москвич» маркалыг үш машина кээр. Оң май экономика талазы-биле ол тудук ужу-дугулам — саарыла чаргыдалыгга ол хай камталган бээр.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Бистин столоваларымыс, ресторандарымыс боттарынын бүүрү үндүрүм продукчаларынын салгылаашынын, байжынаарже дүштөк чөмни саздын калбаа-биле практикалар, чингеткен өртек-биле комплекскиг дүштөк чөмнени сазар аждар. Кудинари кылдырларын дегелерин негеделин санында 3-ю, 4-ю столоваларда, «Луг-Хем» ресторандарда, «Отчугам» деп кафеде эртинтип турар.

Корреспондент: Аш-чөмнин асортиментинин дугайын номчулгаларга таныштырып көрүрөм?

Хары: Трестин ол талазы-биле тускай чөвүлели аждар тудурун бүүрүп турар болгай. Ийчачан орта 80 олуттуг столовалык тудурын чөмшөрели азданган. Эк-не дүвүрчүг айтыр, столоваларда аш-чөмнин дээш жинини чангыс ай болуп турары болгай. Ол талазы-биле бистин тускай мергесилдиглерини хемчегелерин аждар кылдыр турар. Бир-не дугарында бисти чиг продуктулар-биле хандыртыр бүүрү дүртүктүрүмүс-биле харылаанын экижидерин чугула деп санап

СИГЕН ШӨЛДЕРИН ЭКИЖИДЕР

КИЖИ БОЛГАШ ЧЕР

Бистин республика мал чөмни районунда сиген улук черин эзеп турар. Оң четтер, эки шынарларын малдын продуктулу, оң баш санынын өвүлгез ууу-биле хамаардыр.

Республиканың ажал-агымларинда сигениң хай урууна чайгаар үнген сиген кеңделдинден алыр. Моон-биле холбаштыр малдыг чөм суурун бижылаары гектар бүүрү-нүн дүжүтүндөн база мал чөмненин шынарларын хамаардыр.

Баштайгы мезгелер өзүгүр алмыр. Тыва АССР-де чайгаар үнген өлт-сиген черлеринин шөлу 48,5 муң гектар, оң иштинден чүгө 0,3 муң гектар экижидеринг. Шөлүг чылдарда чайгаар үнген сигениң дүжүтүрү куду болуп, чайгылып турар. Оң мидымын чылдагалык сиген кезер черлерин ажал-агым-жы өвөс ажылдап тураринда. Бисте өлт-сигениң черлерин мынчаар ажалдап турар: чазын — одарга, чайын — сиген кеңделдинге, куду — база одарга.

Республиканың чангыс-даа ажал-агыминда сиген кеңделдинин өвөс чөмшөрлөгөн непереван, малды одарларынын өзүтүг планын системалык чок, бо байдал сиген шөлдеринин дүжүтүрү болурунда болгаш ботаянчиг составына, багыт садаларын чедирип турар. Олт-сигениң черлерини шын өвөс ажалдаарга, мал чөм өлттар чок үнүштерге, мал чывес азы багай чыир база хораннн үнүштерге кыстырылтар. Олт-сигениң черлерде белик шынарлыг, үнелг үнүштер хөй, чижээ, тимофеевич, көстөр, люцерна, аспапчт, матик, ширей, вила, клевер болгаш өскө-да.

Амгы үдө шыналарда бөк үнүштерин узулуп, үнелг мал чөмни сигенини өстүрүрчө калбак ортуг аждары эржеж чугула. Мою баамдалаша, чайгаар үнген сигенини экижидеринге кичинейт саалы чугула соруга болуп.

Чайгаар үнген сиген черлерин экижидерин ийи бөлүккө үзүп турар: черин кырма экижидер болгаш үндөй ханы экижидер. Кырма экижидеринге болза чай-

гаар үнген сиген долзуу-биле азы чамдыкты артып калып, ылчала-даа оң дүжүлү бедир, оң-биле черелештир чөм шынары база көвүздөр, шак ийиг хемчегелер кизер. Мыдыг экижидеринин кол хемчегелерин кизер чүүлдөр: черин кырма ашпа-арыгалаары болгаш планнаары, оңу дескилен кырма (ширети дискалаары, фрезеро-каалаары болгаш өскө-да), чөмшөр-дигелер төгери, сигениң тарымы болгаш оң-да өскө. Устунде айттыгач хемчегелер бүүрү чүчү бээр, ол база чайгаар үнген сигенини экижидер ажалдарын калыг хуу-садаларга чорудары дээр болуру?

Учакторун ашпа-арыгалаар болгаш планнаары ажалдагыг черин ажалыг шөлүн калбарып арганы бээр, өлт-сигениң өзөргини байдалын экижидер болгаш ажап алышкын ажалын механизастарына негеделерин тургузуп турар.

Шыналарда ширектерин дескилен кырма хөрүн 10—12 см эрип бады барганда, шына өлттарынын өзүг эгелээр муруну чанында чазын өрте чорудуп болуп, ширетин үдүрүдериң шыгы четир участкага чорудар болгаш суг артадыр куду аар катоктар-биле маадык катоктар ужурут. Ийчачан катоктар чорук ширектер аразында алаарыг хостарын чок кылдыр, ийчачан хөрүнүнү суг-шыгын каттап тургузаар, а бо болза олттарың өзүп үнөргөнэ эки болуп.

Чайгаар үнген сигениң черлерге өлт-сигени хөрүн кырма-биле тарымын азы-бүрү байдалга чоруткунулааның дүжүтүгүзүмүс көргө, дүжүтүг ол дыка бедирип турган. Бистин республиканың байдалына бо арга черде таарымчалыг, ийчачан кылдыр дээр, черде үнген өлт-сигени үрөснерин чыар алаар. Тус черин байдалыга таарымчалык, черде үнген өлт-сигени үрөснеринге-биле тарылааны чорударга, өскө об-ластардан экекелген үрөснер-биле таранымчалык арыг ажалыг.

Шына өлт-сигенинин дамы системалык үрөсн турган, дштеринг каток-биле катоктаары хөр-

үнүнүг микробиологтук чорудула-зын экижидер болгаш экинде барын оларнын продуктулуун гектар бүүрүнге өвөштөрү 5—7 центнерге көвүздөр. Сугаттыг черлерге бир дөрбөчкө метр черге өвөштөрү 70—90 үтүгөккө кылдыр катоктар болза эки. Экин эртин ширектелген черлерге катокташкын үзүндө каток дштеринге-биле үтүгөккө кылдыр, оңу дштеринг каток-биле ийи-үш каттап бастырып турган чедип алыр.

Аденниң патриоттарының демисели

Чоокчу Чөөн чүктө англи колонизаторларын чугула чөлөнгөнэ— Аден хоорайнын кудумчуларына өрткен негедели аден патриоттар биле англи колонизатор ширектерин аразында бүүрүтүг тудурушкун болган. Каттышкан Нацылар Организацыянын төлөөлөрүнн ийи ажал оксадымышкын хоорайнык болгаш порттуг ажалын сандартаар. КНО-нун ол төлөөлери КНО-нун Кол Ассамблеянын дасканы өзүгүр Аденде байдалды истет, хылаар ужурут турган. Ийчачан болза-даа, англи колонизатор өрт-чатыргалар төлөөлөрүн келгени боттарынын соругаларына ажалыгарын шиттирлөөн, колониалда дүвүрчөөн чок чорук болгаш корум-чурум непереван дээр чүгө болдылар тургузун орадалашкан. Ийчачан аден патриоттар ол англи колонияда херектин ажалы байдалын бүт-үнити ажал сокмышкымы-биле көргүзүр шиттирлөөн. Ийчачан аден патриоттерин чангыс өз-сеткилдиг көдүрүшкүгү КНО-нун төлөөлөр кежигүнеринге утуг болдылар болдурган. Олар Аденден хууса бетинде үнү чоруткан, чүгө дээр төлөөлөрүн кежигүнеринин негеделин-биле алырга, алычкылар оларнын ажалы моондалашкан.

123 чылдарын дүжүтүлдө англи колонизаторларын чугула чөлөнгөнэ келген. Оң ужурун билип алыр дээр, делег чүрүшүгүг калык көргө-де четир. Аден — он утуг далай порту болгаш ажал ширег баазасы. Англи ширег баазасы Европада Азияге Чер ор-

тузу далайы, Суец каналды болгаш Кызыл далайыг таваргы өрткен кол далай орун контролдуп турар. Аравий чыгык ортудуктан болгаш Персид дөңгөккө районунда ол тергиден турар. Эрткен чылын ол черлерден 417 миллион тонна нефтини алган. Англи капиталистер ол нефтини сандылап, ажал хой кончаларын ап турар. Оң амгыда Аден Чөм Африканың чурттарына чок турар, ол чурттарың хой чокка чедир-ле англи колониялар турган болгаш анда Англия бодурун салдыр хөөр арттарың алырын орадалашып турар.

Англия моон сонгаар-даа артып каарына күздөгү. Ийг болза-даа, национал-хосталыг шиттирлөөн күздөгүшкүгүг Англияны күздөгүшкүгү боттарыныкымыс арганы бербейн турар. Оң ужурунда 1968 чылда Аденден үнү чоруп бис дээрин ажалчачан чарлаан. Ийг болза-даа, колонизаторлар калга сатыгыш калар аргаларын болгачок-ла кылып турар деп чүчүрүшкүгү болгаш, Аденге хамаарыштыр база-ла ийг болган. Оң чоңун күздөгүшкүгү чөмшөрүгү Аденде ажалчачан чурттарың тургузулу Муруу Аравиянын чачы федерациянык кирген. Оң федерациянын составына 17 феврал хаан күрүндө болган турар. Оларын хааннар болгаш шейхтер башкарып турар. Оң хааннар, шейхтер англи чанардан бүрүн хамаарылгалыг, Аденниң чоңу ол кара сатыгыш планга уду шиттирлөгүг демисели чорудуп турар. Оң демисели «Мемениң эжелеттирген Муруу чүгүнүг хосталга фронтузу» удурутуп турар.

Аденге контрол хөөр арттары дээр ажалчачан талазы-биле ажалчачан калык Сауд Аравиянын дуулашкымыс корал салып турар. Англи чанар ол чуртуг чөмшөрүгүг күштөлдериң, оңу Чоокчу болгаш Ортааки Чөөн чүктө рексылыг өзү-чурумнарын чөлөнгөн болдурумы орадалашып турар.

Ийг болза-даа, бо бүтү туражок, Аденге англи колонизаторларын турарына сангыг чокутар артык. Чоокчу болгаш Ортааки Чөөн чүчү чурттарының удулары, бүтү делегейин тайыгыч ийчилгидиг ийчилери Аденниң удузунуң демиселин калбаа-биле дегитип турар. Африка күрүндөгү башкыларынын бо чылдын апрель 6-да Капрте доозулган чөвүлел турарынык киринкилерин англи империализмге уду Аденниң удузунуң мадырлыг демиселин бүрүтүп биле дегитирин негедели, ол районда англи ширектерин дериң болгаш олуручүг үдүгелдерини кален-нөштөн-биле бурду шалкын.

Е. ЕГОРОВ. (СЭТА).

Чөвүлел хурал доозулган

ПУНТА-ДЕЛЬ-ЭСТЕ. (СЭТА). Америк күрүндөгүг организацыянын ийи-үш чурттарың президенттеринин чөвүлел хуралы доозулган. Джемсон болгаш 18 латин-америк президенттер «Американың президенттеринин декларацияныг», Латин Америкага «инти риниң» чөртү тургузурун дөңгөздөп турар «хемчегелерин» программаныг ат салган. Эвадорун президентин ол документилерге ат салырындан өйтөлөн. Вашингтонун Латин Америкада политикаын ол шыңгы шүгүмчүлзөн.

